

Pyydetty lausunto valtiovarainvaliokunnalle Suomen kestävän kasvun ohjelmasta

Selonteko Suomen kestävän kasvun ohjelmasta kuvaa Suomen hallituksen lähestymistapaa EU:n elpymisrahastokokonaisuuden toteuttamiseen Suomessa. Selonteko määrittelee ohjelmalle 6 painopistealuetta ja niiden karkeat rahoitusvolyymit sekä kuvaa kunkin painopistealueen tavoitteet ja keskeisiä toimenpiteitä.

Tavoitteet

Ohjelman lähtökohdaksi mainitaan sekä ”nopeavaikutteisen elpymisen” että pidemmän ajan kasvu- ja rakennemuutostavoitteiden edistäminen. Täsmällisemmin: ”Ohjelman sisältämät uudistukset ja investoinnit vauhdittavat ilmastonmuutoksen torjuntaa, vahvistavat tuottavuutta ja talouden kasvupotentiaalia sekä nopeuttavat tarpeellisia rakennemuutoksia työllisyysasteen nostamiseksi sekä tuotannon ja kulutuksen saattamiseksi kestäväälle perustalle. Ohjelma vahvistaa sosiaalista ja alueellista eheyttä sekä yhteiskunnan toipumista koronaviruskriisin kielteisistä vaikutuksista.”

Käytännössä ohjelman rahoituksen koko ja ajoittuminen kuudelle vuodelle merkitsevät, ettei siitä ole suurta tukea nopealle elpymiselle. Tämä ei ole kuitenkaan ongelma, koska Suomen talouden notkahdus näyttää jäävän keskimääräistä EU-tasoa ja esimerkiksi globaalin finanssikriisin aiheuttamaa taantumaa pienemmäksi. Finanssipolitiikka on jo ilman EU-elpymispaketista tulevaa rahoitusta elvyttävä kuluvana vuonna (verrattuna kriisiä edeltävään vuoteen 2019).

Ohjelman em. tavoitteenasettelu on toisaalta kasvu- ja rakennemuutostavoitteidenkin osalta hyvin laaja. Ilmeinen kysymys on, pystyykö ohjelma palvelemaan samanaikaisesti kaikkia näitä tavoitteita tyydyttävällä tavalla.

Painopisteet

Valitut 6 painopistealuetta vaikuttavat tavoitteenasettelun nojalla järkeviltä. Ohjelma näyttää täyttävän hyvin vaatimukset siitä, että se palvelee ilmastonmuutoksen hillintää ja digitaalisuuden edistämistä. Ohjelman näyttäisi myös sisältävän toimenpiteitä, jotka palvelevat Suomen kasvun pullonkaulojen helpottamista. Tällaisia ovat mm. osaajien maahanmuuton helpottaminen ja tutkimusinfrastruktuurin kehittäminen.

Myös se, että eri painopistealueille EI ole määritelty täsmällisiä rahoitustavoitteita vaan haarukat, on perusteltu toimenpiteiden suunnittelun alkuvaiheessa. Varojen käytössä tärkein kriteeri täytyy olla kustannustehokkuus, ja voi hyvin olla, että valmistelun myöhemmissä vaiheissa käy ilmi, että joillakin osa-alueilla on mahdollista edistää ao. alueen tavoitteita tehokkaammin kuin toisella alueella.

Kustannustehokkuudelle tulee antaa vielä keskeisempi paino kunkin painopistealueen sisällä. Esimerkiksi liikenteen päästöjen vähentämistä koskevien erilaisten toimenpiteiden välillä näyttäisi olevan suuria eroja tässä suhteessa.

Kustannustehokkuuteen liittyy kysymys siitä, missä julkisten varojen käyttö palvelee tarkoitustaan parhaiten. Yleisenä periaatteena tulisi olla se, että julkisia varoja käytetään sellaisiin asioihin, joiden toteuttamiseen yksityisillä toimijoilla ei ainakaan yksin ole mahdollisuuksia tai kannustimia. Tästä syystä erilaiset infrastruktuurin luomista ja kehittämistä koskevat hankkeet ovat luontevia julkisen rahoituksen

kohteita. Ottaen huomioon digitaalisuuden hyödyntämisen keskeisyyden, infrahankkeissa olisi syytä painottaa (tieteellisen tutkimuksen infran ohella) tiedonsiirron ja tietovarantojen hyödyntämisen infrastruktuureja ja näiden tietoturvallisuutta.

Ohjelma moninaiset tavoitteet ja lukuisat erityyppiset toimenpiteet aiheuttavat vaaran, että rahoitus hajaantuu liian laajalle ollakseen missään riittävää ja niin, ettei eri toimenpiteiden potentiaalisia synergioita kyetä hyödyntämään. Ohjelmassa todetaan kokonaisuuksien muodostaminen tärkeäksi, mutta ei ole ilmiselvää, miten tähän päästään ilman tiukkaa ohjausta. Joka tapauksessa, tästä riittävän suurten kokonaisuuksien aikaansaamisen näkökulmasta ratkaisu yhdistää elpymisrahastorahoitus ja hallitusohjelman ”tulevaisuusinvestoinnit” yhdeksi kokonaisuudeksi on hyvin perusteltu.

Kertaluoteisuus vs. pysyvyys

Ohjelmassa on kyse kertaluonteisesti EU:sta (ja hallitusohjelman tulevaisuusinvestointivarauksesta) rahoitettavat menot, vaikka menot jakautuvat kuudelle vuodelle. Julkisen talouden vastuullisen hoidon näkökulmasta on tämän vuoksi tärkeää, että menot kohdistuvat asioihin, joiden julkinen rahoitus voi loppua ohjelmajaksien myötä. Vaihtoehtoisesti julkisen talouden suunnittelussa on varauduttava siihen, että pysyville menolisäyksille löytyy tarvittava kotimainen rahoitus elpymisrahastorahoituksen hyödyntämisen jälkeen. Infrahankkeet voidaan lukea ensimmäiseen tyyppiin. Sen sijaan esimerkiksi T&K&I-rahoitus taikka monet koulutukseen ja työllisyyspolitiikan toimiin suuntautuvat panostukset edellyttävät rahoituksen jatkumista elpymisrahastokauden jälkeen.